אמר רבי עקיבא פרק תשיעי שבת פו.

מסורת הש"ס

א) (ל"ל סמיק), ב) נקמן קלר: ע"ב, ג) יומא מח:, ד) סס טו: (מוספתא מקוואות פ"ח מ"ב ה) [ע"ב כמסנה מנלן ומילן כמוספתא], ו) [ומתיס קף:], ז) נדה ח., ח) מגילה סה: [סס נו.], ט) ס"ל וקפכה, י) [דף קלר:], יא) [דף פז.], יב) [ע"ב], יג) [ועי' תוס' יומא עז. ד"ה מנין לסיכה וכו'], יד) [נדה מז:].

תורה אור השלם

1 וַיֹּאמֶר אֶל הָעָם הָיוּ נְכֹנִים לִשְׁלֹשֶׁת יָמִים אַל תִּגְּשׁוּ אֶל אִשָּׁה: שמות יט טו
2 וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בִּהְיֹתָם כֹּאֲבִים וַיִּקְּחוּ שְׁנֵי בְנֵי יַעֲקֹב שִׁמְעוֹן וְלֵוִי אֲחִי דִינָה אִישׁ חַרְבּוֹ וַיָּבֹאוּ עַל הָעִיר בֶּטַח וַיַּהַרְגוּ כָּל זָכָר: בראשית לד כה
3 וְלִבּוֹ נָא וְנוֹכִיחָה יֹאמַר יְיָ אִם יִהְיוּ חֲטָאֵיכֶם בַּשָּׁנִים כַּשֶּׁלֶג יַלְבִּינוּ אִם יַאְדִּימוּ כַתּוֹלָע כַּצֶּמֶר יִהְיוּ: ישעיהו א יח
4 וְלִבְבוֹ שְׁלֵלָה כְּמוֹדִי וְתֵבֵל כַּמַּיִם בִּקְרָבוֹ וּכְשִׁמְמוֹן בְּעַצְמוֹתָיו: תהלים קט יח
5 וַיִּפְסֹל שְׁנֵי לוּחֹת אֲבָנִים כָּרִאשֹׁנִים וַיַּשְׁכֵּם מֹשֶׁה בַּבֹּקֶר וַיַּעַל אֶל הַר סִינַי כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְיָ אֹתוֹ וַיִּקַּח בְּיָדוֹ שְׁנֵי לוּחֹת אֲבָנִים: שמות לד ד
6 וַיֹּאמֶר אֵלָיו יְיָ לֵךְ רֵד וְעָלִיתָ אַתָּה וְאַהֲרֹן עִמָּךְ וְהַכֹּהֲנִים וְהָעָם אַל יֶהֱרְסוּ לַעֲלוֹת אֶל יְיָ פֶּן יִפְרָץ בָּהֶם: שמות יט כד

גליון הש"ס

תוס' ד"ה תני רישא וכו' אלא בלא"ה איכא. ומכון זה מיפא כמגילה דף כ ע"ב:

מוסף רש"י

משה בהשכמה עלה. לסר מימי מתן תורה. כשהיה עולה וירד לקדש פא הטם ולהשיב פא דברי הטם אל ה' (ובמדבר כא ז).

רבינו חננאל

כטבלא מרובעת. והכי קא מקשי כטבלה מרובעת הוא דשרי, הא למהוה אחר שתי ואחר ערב לא. ופריק רב אשי האי דקאמר כטבלא מרובעת לאו לאחמרי אלא לאקולי כה קולא אחרינא, להתיר ראש תור הנכנס לה וראש תור היוצא ממנה.

מתני' מנין לפולטת שכבת זרע ביום השלישי שהיא טמאה כו'. ותנן התם הפולטת שכבת זרע ביום שלישי טהורה דברי ר' אלעזר בן עזריה, הוייא מתניתין דהכא דלא כר' אלעזר בן עזריה. ואקשינן אימא סיפא מנין שמרחיצין את הקטן ביום שלישי שחל להיות בשבת, ותנן לקמן בהא מסכתא רבי אלעזר בן עזריה אומר מרחיצין את הקטן ביום שלישי שחל להיות בשבת. ופריקנן למאן דסוקים כתנאי. תני תאני טמאה ורישא רבנן (מאן) דלא מוקים כתנאי, תני רישא שהורה וכולה ר' אלעזר בן עזריה היא. ועד השתא איכא תנאי דתני טמאה ואיכא תנאי דתני שהורה. ואיכא רבנן דפרשי כגירסא(ה) רב מוקים לה כתנאי מר' יוחנן לא מוקים לה כתנאי. ומאן דלא מוקים לייה כתנאי, דגרס כמה דיכיל למהוה מחני' אליבא דחד תנא [דאמר ר' יוחנן מאן דסתגרס לי חבית אליבא דחד תנא] מובילנא מאניה בתריה לבי מסותא. ואמר רב (סיפא) [ופפא] מוקמינן לה מתניתין בתרי תלתא שעמי, ולא מוקמינן בתרי תלתא תנאי. וכי דפרשינן בפירקין קמאי. **תנן התם הפולטת שכבת זרע ביום השלישי טהורה דברי ר' אלעזר בן עזריה.** שעמיה דר' אלעזר בן עזריה ומשהו, והענוה יום או לילה. וקא מיתני בפירוש דברי ר' אלעזר בן עזריה, פעמים יש שם יום וכל שהוא והיא טהורה, כיצד, שפשה את ביחה ערב שבת קודם לשקיעת החמה, ועברו שתי עונות לילי שבת ויום שבת, ופלטה במוצאי שבת לאחר שקיעת החמה, והרי הוא יום השלישי, נמצא יום וכל שהוא והיא טהורה. ויש שני ימים חסר משהו והיא טמאה, כיצד, שרשפה את ביחה ערב שבת

כטבלא מרובעת. אלמא עגולה לאו ערוגה היא: **ספס.** דנעי מרובעת לאחשובה שדה קאמר להמיר לאש תור כו'. ולית לייה לר' יוחנן הא דאמר לעיל אין לאש תור בערוגה אי נמי אית לייה מערוגה לערוגה אבל משדה לערוגה יש לאש תור: **מתני' שהיא טמאה.** ביום השלישי אבתי לא מסרתה שכבת זרע ולאויה לקלוט ולהיות ולד עלר הימנה וקרינן שכבת זרע הראוי להזריע: **גג' ימים.** דהקפיד הכתוב על טומאת קרי במתן תורה יוקס"ד עם יום הפרישה קאמר דבד' בשבת פירשו מגשותיהן וקבלו תורה בשבת ברביעי לפני הפרישה וטבלו לילי שבת ולא אש הכתוב אם יפלטו בשבת דמסרת ואינו שכבת זרע הראוי להזריע אבל אם פלטו ע"ש בשלישי טמאות לכך הפרישן שלשה ימים: **מנין שמרחיצין.** דאף ביום ג' מסוכן הוא: **כמים בקרבו וכשמן בעצמותיו.** מקום סיכה לשמיה: **גמ' רישא.** דמתני': **דלא כר' אלעזר בן עזריה.** דאילו לדידיה שמעינן ליה פולטת ביום השלישי טהורה לקמן בברייתא: **וסיפא.** דקתני מרחיצין את המילה כו' ר' אלעזר בן עזריה הוא אמר לה לקמן בפרק ר' אליעזר): **מאן דלא מוקי כתנאי.** דלמיק ומוקי מתניתין בתרי טעמי לו משבש לה ומפרש לה דלא לאוקומי כתנאי משבש לה ואמר משבשתא היא ומני בה עהורה: **ומאן דמוקי לה כתנאי.** דמיתא ליה לאוקומי כתנאי מלמימר משבשתא היא ומלאוקומי בתרי טעמי מוקי נמי לאלא כתנאי. ופלוגתא היא בהמפקיד (נ"מ מא.) גבי תבית דאמר ר' יוחנן מאן דמתרגם לי חבית אליבא דחד תנא מובילנא ליה מאני לבי מסותא ומוקי ריש"ל ר' ישמעאל וסיפא דרבי עקיבא ולא הוה בעי בה מני לאוקומי בתרי טעמי ונחד תנא ואיכא דמוקי לה תתם בחד תנא ומוקי סיפא בשהיתה במקום שאינו מקומה: **ביום השלישי.** כגון שטמאה בה' ופלטה שכבת זרע בשבת ג"ש שטמאה תחילת ליל חמישי דאשתהי ד' עונות שלמות ליל ה' וה' ליל ו' וו' ל"ש שטמאה יום ה' עם חשיכה דלא אשתהי אלא מקצת ה' וליל ו' וו' דליכא אלא ג' עונות שלמות. הענה או יום או ליל: **ר' ישמעאל אומר פעמים שהן כו'.** כל המלוק ולומר דפולטת בג' לשימושה טמאה אבל פולטת בד' טהורה ומודינא לך דמקצת היום ככולו דלא הקפידה תורה אלא במנין של הימים ולא במנין העונות: **ופעמים שהם ד' עונות.** שלמות שאם שטמאה ד' בשבת עם חשיכה פליטתה טמאה עד תחלת שבת: **פעמים שהם ה' עונות.** כגון שטמאה בתחלת היום של ד': **פעמים שהם ו'.** כגון שטמאה בתחלת ליל ד' בין השמשות: **נופלין לה מקלת עונה ו'.** להשלים ה' וכל הפולטת נתון ה' עונות שלמות טמאה: **אמרוה.** להא אתקפתא דלקמיה: **בשלמא כו'.** פלוגתא דרבנן ור' יוסי בברייתא ומייתי לה בהאי פירקא לקמן) דלרבנן בה' בשבת פרשו ולר' יוסי בד' ולכ"ע בשבת ניתנו עשרת הדברות וכיון דבשבת ניתנו ע"כ בליל שבת עבלו ולא שחרית כדמתרץ לקמן) שלא יהו הללו טובלין והללו מהלכין לקבל תורה הלכך בשלמא ר' אלעזר כרבנן דאמרי בחמשה בשבת עבוד פרישה ויש שלא פרשו אלא עם חשיכה ומדטבלו ליל שבת ולא חשו שמא תפלטנה עוד ש"מ דפולטת בג' טהורה ומקלת היום של חשמים ככולו: **ור' ישמעאל.** דלמוד בג' טמאה בד' טהורה קסבר בד' עבוד פרישה כר' יוסי דהוה ליל שבת רביעי ומיהו יש שלא פירשו עד סמוך לחשיכה וליכא אלא ד' עונות ליל ה' וה' ליל ו' וו' ואפילו הכי משטבלו פליטתן טהורה דלא הקפידה תורה אלא בימים: **אלא רבי עקיבא.** דאמר כל ה' עונות טמאה אם תפלטו כמאן ומיהכא נמד דאעונות קפיד קרא הא ימים כתיב וקיימה לן מקצת היום ככולו: **לעולם.** ר' עקיבא כר' יוסי וכדרב אדא דאמר משה כל עליותיו בהשכמה עלה וכל ירידותיו בהשכמה הלכך ירידה כתיב (שמות יט) וירד משה מן ההר אל העם ויקדש את העם ומדהתקדש להפרישן בהשכמה ש"מ עד ה' עונות שלמות קפיד קרא: ופרכינן **למה ליה למימרא לה.** שהרית בבלאו הכי נמי לא הוו משמשין ביום דכתיב (משלי יט) בחוה דרכיו יראת דבעי נעיעותא שלא יפתכלו: **תלמיד חכם.** שהוא נעוע ולא יפתכל סגי ליה במאפיל בטליתו: והא

(קמיה דרבא) בשלמא ר' אלעזר בן עזריה כרבנן דאמרי בחמשה עבד להו משה לישראל פרישה. נמצא שקיעת החמה ופלטה בלילי שיש ויום שיש ומשהו מחמישי ומלילי שבת), לפיכך אם שמטה ביום חמישי קודם משה פרישה. כגון דאפרשינהו בתר הדא שעתא מיום רביעי, משכחת חמש עונות בתר הדא שעתא מלילי

כטבלא מרובעת הוא דשרי הא לאו הכי אסור התם לאקולי בה קולא אחרינא להתיר ראש תור היוצא הימנה: מתני' מנין לפולטת שכבת זרע ביום השלישי (שתהא) טמאה שנא' היו נכונים לשלשת ימים מנין שמרחיצין את המילה ביום השלישי שחל להיות בשבת שנאמר ויהי ביום השלישי בהיותם כואבים מנין שקושרין לשון של זהורית בראש שעיר המשתלח שנאמר אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו מנין לסיכה שהיא כשתייה ביוה"כ אע"פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר שנא' ותבא כמים בקרבו וכשמן בעצמותיו גמ' רישא דלא כר' אלעזר בן עזריה סיפא כר"א בן עזריה דאי כרבי אלעזר בן עזריה טהורה שמענא ליה מאן דלא מוקי כתנאי תנא רישא טהורה ומוקי לה לכולה כר"א בן עזריה ומאן דמוקים כתנאי רישא רבנן וסיפא כר' אלעזר בן עזריה ת"ר פולטת שכבת זרע ביום השלישי טהורה דברי רבי אלעזר בן עזריה רבי ישמעאל אומר פעמים שהן ד' עונות פעמים שהן ה' עונות פעמים שהן ו' עונות ר' עקיבא אומר לעולם ה' ואם יצאתה מקצת עונה ראשונה נותנין לה מקצת עונה ששית אמרוה רבנן קמיה דרב פפא ואמרי לה רב פפא לרבא בשלמא ר' אלעזר בן עזריה כרבנן דאמרי בה' עביד פרישה ור' ישמעאל כר' יוסי דאמר בד' עביד פרישה אלא רבי עקיבא כמאן לעולם כר' יוסי כדאמר רב אדא בר אהבה משה בהשכמה עלה ובהשכמה ירד בהשכמה עלה דכתיב וישכם משה בבקר ויעל אל הר סיני בהשכמה ירד דכתיב לך רד ועלית אתה ואהרן עמך מקיש ירידה לעלייה מה עלייה בהשכמה אף ירידה בהשכמה למה ליה למימרא להו והא אמר רב הונא הישראל קדושים הן ואין משמשין מטותיהן ביום היא אמר רבא אם היה בית אפל מותר ואמר רבא ואיתימא רב פפא תלמיד חכם מאפיל בטליתו ומותר

והא

מנין לפולטת כו' שנא' היו נכונים לשלשת ימים. אע"פ שטמאתה שעה עדיין לא נתנה תורה מ"מ מסתמא הקפידה תורה על דבר שעתיד להיות טומאה אחר מתן תורה ואע"ג דלא הקפידה על זכין ומלוכלין נדות היינו משום טעמא דמיגו בפרק מי שמתו (ברכות כב.) כתיב והודעתם לבניך ולבני בניך וכתיב יום אשר עמדת לפני ה' אלהיך בחורב מה להלן באימה ובירלה וברתת וזזיע כו' מכאן אמרו זכין ומלוכלין וכועלי נדות מוחרין לקרות בתורה בנביאים ובכתובים ובמשנה ובג"ס בהלכות ובאגדות ובעלי קריין אסורין פירוש דבעל קרי אינו באימה ובירלה דמסתמא קלות דאש הוא כא:

אע"פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר שנאמר ותבא כמים וגו'. ומיהו לאיה גמורה לא הוי משום דקרא לא משמעי בשתיה אלא ברחיצה משום דמשמע מים דומיא דשמן מה שמן מתבולל אף מים מתבולל וקשה לר"י דבפרק בתרא דיומא (דף עו.) קאמר דרחיצה איקרי עינוי מגלן מ"ר זוטרתי מהכא ותבא כמים בקרבו וגו' מים דומיא דשמן מה שמן מתבולל בו' ופרק והא דאי תנא איפכא נקיב לה דתנן מנין לסיכה כו' ומאי פריך הא תנא דמתני' קאמר שאין ראיה לדבר אלא זכר לדבר משום דמים דומיא דשמן כדפריש' ואומר ר"י דפרק הכי דאי תשיבה ראיה גמורה דרחיצה בסיכה דקאמרת לא הוה ליה להאי תנא למעבד מיהא אפי' זכר בעלמא קשה לרשב"ג דאמאי מייתי האי קרא שאינו אלא זכר בעלמא הוה ליה לאיתויי קרא דלחם חמודות לא אכלתי ובשר ויין לא בא אל פי ויסוך לא סכתי (דניאל י) דהוי דרשה גמורה ומייתי נפקא לן דבתרא דיומא (שם) סיכה איקרי עינוי:

תני רישא טהורה ומוקי לה כו'. אומר ר"י דמשום הכי אינו מגיה למתני' טהורה כדי לאוקמי כולה כרבי אלעזר דלא בלאו הכי איכא דתני טהורה ואיכא דתני טמאה הלכך מאן דלא מוקי כתנאי נוח לו לשנות כאותן שטוין טהורה ומאן דמוקי כתנאי לא קפיד לשנות טמאה וא"ת אלמא שטוין טהורה דרבי עקיבא דמשום דמשוס הכי דלא תגנו אל תשה: **פעמים** שהן ד' כו'. כמלמד דרבי אלעזר בן עזריה ה"מ נמי לשנות בענין זה פעמים שהן שתים פעמים שהן ג' כו' אלא להכי נקט ר' שמעאל משום דסבר ברביעי עבוד פרישה כרבי עקיבא ובעונות לא בעי למתלי כמו שתולה רבי עקיבא: **בהשכמה** עלה. אלינא דרבי עקיבא איירי: **ישראל** קדושים הן כו'. ובאלו הכי היו פורשין דאמר בזוהר דרכיו יראת זה המשמש מטתו ביום ועוד דקרא קדושים ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש: ולעיבלו

עין משפט נר מצוה

כב א מ"י פ"ג מהלכות מילה הלכה ח טור שו"ע יו"ד סימן שלא סעיף ט:
כה ב מ"י פ"ג מהלכות עבודת יום הכפורים הלכה ד:
כו ג מ"י פ"ג מהלכות שביתת עשור הלכה ט טוש"ע יו"ד סימן תרד סעיף ח:
כז ד מ"י פ"ה מהלכות שאר אבות הטומאות הל' יא יב מתג עשין לו:
כח ה מ"י פכ"ח מהל' איסורי ביאה הלכה יו"ד עוש"ע יו"ד סי' ר"מ סעיף יא ועוד ופרש"י תר"ש סימן סה סעיף ה:

רב נסים גאון

סופה כו' אלעזר בן עזריה. הוא זה ששנינו מנין שמרחיצין את הקטן ביום השלישי. ודבר זה אמר משום ר' אלעזר בן עזריה בפרק ר' אליעזר אומר אם לא הביא כלי.

רבינו חננאל (המשך)

לאחר שקיעת החמה, ופלטה באחד בשבת קודם לשקיעת החמה, הרי יש כאן שני ימים חסר משהו והיא טמאה, לפי שאינו יום שלישי עד שתשקע החמה וינכנס יום שני בשבת. ר' ישמעאל אומר פעמים שהן ארבע עונות פעמים שהן חמש פעמים שהן שש. עמיה דר' ישמעאל שהיא עושה מקצת עונה ככולה, וקסבר אין יום שלישי (אחד) (אחר שישימשה) פחות מד' עונות, שהן שני ימים שלימים. דקאמר ר' אלעזר בן עזריה שתי עונות שלימות ומשהו, קאמר ר' ישמעאל צריך עונה שלימה לפניהן ועונה שלימה לאחריהן, דקסבר יש פולטת ביום השלישי והיא טמאה, כי הא מתני' דאמרינן רישא דלא כר' אלעזר בן עזריה, ואילין ארבע עונות לר' ישמעאל בעי להו מכלל שלשה ימים, ולא מני דהוויין שני ימים, ובעי תחלתן וסופן הגץ החמה ושקיעה. ואי הוה תשמש כן קמי הגץ החמה או שקיעתה אפילו ב"א שעות ומחצה לא מיחשיב. והיכי דמי פעמים שהן ד'. כגון ששמשה בסוף לילי אחד בשבת ופלטה בסוף לילי שלישי בשבת, הרי כאן ארבע [עונות] שלימות, שמתחלתן וסופן הגץ ושקיע(ה)(ד) מכלל שלשה ימים. והיכי דמי פעמים שהן חמש, כגון ששמשה בתחלת לילי אחד בשבת, ופלטה בסוף לילי [שלישי] ב[שבת, אם אתה חושב ארבע של יום אחד ויום שני, הרי הן משני ימים כלבד, לפיכך לא מיחשיב ליה אלא אחד מן יום אחד בשבת, ושתים של שני, ואחת לילי שלישי. והיכי דמי פעמים שהן שש, כגון ששמשה במקצת יום שבת אחר הגץ החמה, ופלטה בסוף לילי שלישי, לא מיחשיב יום שבת כל (ה)עיקר, דלא הוה ליה הגץ החמה, ומן יום אחד ויום שני לא מיחשיב אלא שלשה לילי שלישי הרי שש. והבין נמי אם שמשה בתחלת לילי אחר בשבת, ופלטה בסוף יום (שלשה) [שלישי] קודם לשקיעת החמה (אין) [יש] כאן ארבע עונות שלימות מכלל שלשה ימים (כידפשטנא) [כפרישנא] לעילא דילא מיחשיב (משלישי) (מראשון) אלא אחד והרי (כן) [הן] שש. יום אחד ויום שני ויום שלישי. ר' עקיבא אומר לעולם חמש. שעמיה דר' עקיבא דשקיל מן הכא להכא, וסבר שאם יצאת מקצת עונה ראשונה, משלימין לה מקצת עונה שישית, ומצרף שפלטה אחר ששים שעות מן התשמיש שהן שיעור שני ימים ומחצה. אמורה רבנן קמיה דרב פפא ואמרי לה רב פפא לרבא

משה לישראל פרישה. נמצא שמטה ביום חמישי קודם משה פרישה. כגון דאפרשינהו בתר הדא שעתא מיום רביעי. משכחת חמש עונות בתר הדא שעתא מלילי שבת ויום שבת, ופלטה במוצאי שבת לאחר שקיעת החמה, והרי הוא יום השלישי, נמצא יום וכל שהוא והיא טהורה. ויש שני ימים חסר משהו והיא טמאה, כיצד, שרשפה את ביחה ערב שבת

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com